

KORTFATTAD
TEOSOFISK UPPSLAGSBOK

SAMMANSTÄLLD AF

PEKKA ERVAST

ANDRA OMARBETADE UPPLAGAN

STOCKHOLM
TEOSOFISKA BOKFÖRLAGET
1906

KORTFATTAD
TEOSOFISK UPPSLAGSBOK

SAMMANSTÄLLD AF

PEKKA ERVAST

ANDRA OMARBETADE UPPLAGAN

STOCKHOLM
TEOSOFISKA BOKFÖRLAGET
1906

Källor.

De böcker, som, vid sidan af den teosofiska litteraturen i allmänhet, närmast rådfrågats vid utarbetandet, äro: The Theosophical Glossary by H. P. Blavatsky samt Annie Besants och Herbert Burrows' Kort förklaring af teosofiske uttryck, översat af K. E. En och annan artikel är en nästan ordagrann öfversättning ur dessa arbeten.

De främmande ordens uttal.

Sanskritorden uttalas såsom de skrivas, d. v. s. hvarje bokstaf har sitt eget ljud. Dock märkes, att med *sh* betecknats ett ljud, ungefärligen motsvarande det svenska *sj* eller *sch* (i *sjö*, *schatull*); med *y* det svenska *j*-ljudet (i *jag*, *svaja*); med *g* och *k* de hårda svenska ljuden; med *u* det franska *ou* (svenska *o* i *skola* ljuder ditåt); med *o* det svenska *å*. I vissa fall har uttalet bifogats. — Detsamma gäller om de grekiska och de latinska orden, ehuru *j*-ljudet där tecknats med *i*. — Angående vokalernas längd märkes, att de städse uttalas *kort*, så vida de ej äro försedda med cirkumflex (^). — Tonvikten ligger vanligen på den långa vokalen. Äro alla vokaler korta, har den betonade stafvelsen utmärkts med accent ('); där detta icke skett, betonas näst sista stafvelsen.

Förkortningar.

Gr. = grekiska. *Jfr* = jämför. *Lat.* = latin. *Ordg.* = ordagrannt. *Sa.* = sanskrit. *S. d. o.* — se detta ord. *Utt.* = uttalas.

NORRTELJE 1906.
NORRTELJE TIDNINGS BOKTRYCKERI A.-B.

DIGITALISOITU NÄKÖISPAINOS 2006.

Teosofisk Uppslagsbok.

- Abhidamma Pitaka.** Se under Buddha, Gautama.
- Absolut, absoluthet.** (*Lat.*) *Absolûtus* "oinskränkt, fullkomlig". I filosofien benämning på Gudomen, den Enda Verkligheten, Sanningen, Varat. Se vidare under Panteist.
- Âchârya.** (*Sa.*) Utt. atschârja. "Lärare". Andlig lärare, Mästare.
- Adam Kadmon.** (*Hebr.*) Den urtypiska, himmelska människan. I Kabbalan, s. d. o., det manifesterade Logos.
- Adept.** (*Lat.*) *Adéptus* "den som ernått". I allmän betydelse en person, som är synnerligen kunnig i ett eller annat ämne, I ockultismen en som blifvit invigd i den Hemliga Vetenskapen, en Mästare, en Mahâtma,
- Adharma.** (*Sa.*) "Icke-dharma", s. d. o. Orättfärdighet, last.
- Adhikârin.** (*Sa.*) "Lämplig person". En som vandrat reningens väg och är redo att blifva invigd.
- Âdi.** (*Sa.*) "Den första". Det högsta planet, s. d. o., i solsystemet. Fältet endast för Logos' verksamhet.

Âditi. (*Sa.*) Moder-gudinnan i Veda-böckerna, d. v. s. urnaturen, rotmaterien. Jfr Mûlaprâkriti.

Aether. (*Gr.*) Se Eter.

Agni. (*Sa.*) "Eld". Eldens gudom i Veda, Jfr Trimûrti.

Aham Brahmâsmi. (*Sa.*) "Jag (aham) är (asmi) Gud (brahma)". Ett uttryck, som användes af den hinduiska brahminen, s. d. o., och som betecknar människans andliga enhet med hennes upphof, Gudomen. Jfr Jesu yttrande: "Jag och Fadern äro ett".

Ahamkâra eller **ahankâra.** (*Sa.*) "Jag-görande (kâra), jagskap". Jag-medvetande. Det som ger upphof till individualitet och personlighet.

Akâsha. (*Sa.*) "Rymd". 1. Den ursprungliga och homogena, öfversinliga och plastiskt formbara materien, ur hvilken alla ting utvecklats sig; det första uppenbarade elementet i solsystemet. 2. Materien på det högre mentala planet, s. d. o., där naturens minne har sin bostad. Man talar därför om de *akashiska urkundernas* noggranna afspeglings af alla tilldragelser och processer i naturen och historien, hvilka kunna afläsas af den tränade klärvoajanten. Ofullkomliga reflexer af desamma iakttagas på astralplanet, s. d. o.

Alaya. (*Sa.*) "Boning". Nord-buddhisternas benämning på Världssjälens eller Logos, motsvarande âtmâ och âtmâ-buddhi hos människan.

Anandamayakôsha. (*Sa.*) "Sällhetshöljet". Atmâs vehikel på det buddhiska planet. Den kropp, som den invigde betjänar sig af på samma plan. Vedântisk benämning.

Ande. Ordet användes i åtskilliga betydelse: 1. En af det sig uppenbarande Logos" trenne aspekter eller väsenssidor, en "hypostas" eller "person" i treenigheten, s. d. o., och i denna bemärkelse det första Logos, All-anden eller Âtmâ. 2. På tal om människan är ordet "ande" liktydigt med monaden (duaden) Âtmâbuddhi eller den så kallade "högre triaden" eller trefalden. âtmâ-buddhi-manas. Se under Monad och Principer. 3. I spiritismen talas om de aflidnas andar, men det är att märka, att den kraft och den intelligens, som manifesterar sig vid en spiritistisk séance, icke alltid härleder sig från en aflidens ande, utan kanhända i de flesta fall från mediet och de närvarande eller från något osynligt icke-mänskligt väsen, en naturande e. d. 4. Andar kallas dock äfven i teosofien väsenden på andra plan än det fysiska, ehuru det är vanligt att i detta fall utsätta ett attribut och tala om "planet-andar", "stjärneandar", "natur-andar" o. s. v.

Annamayakôsha. (*Sa.*) "Näringskroppen". Den fysiska kroppen. Vedântisk benämning.

Anupâdaka. (*Sa.*) "Föräldralös". Det näst högsta planet i solsystemet, på hvilket monaderna,

s. d. o., dväljas. I likhet med å-di endast Logos' manifestationsfält. Jfr Plan.

Arhat, arhân, árahat och **rahat**. (*Sa.*) "Förtjänt" (af gudomliga ärebetygelser). Den buddhistiska benämningen på helige, som genomgått den fjärde eller högsta invigningen och därför äro fritagna från återfödelse.

Arisk (ras). Se under Sas,

Artificiell elemental. Se elemental.

Arûpa. (*Sa.*) "Utan kropp", formlös i motsats till **rûpa** "kropp", form. Det mentala planets högre afdelning.

Ârya. (*Sa.*) "Egen, ädelboren". Arier. Arisk, se Ras.

Âryâvarta. (*Sa.*) "Ariernas land". Indien.

Astral. Ordet bildadt af *gr. astâr* stjärna: "stjärnlik", lysande. Användes ofta om alla arter af materie, som äro för fina att uppfattas af våra närvarande sinnen, men betecknar numera i den teosofiska terminologien den materie, som ligger närmast det fysiska planets.

Astralkropp. Människans och djurets astrala vehikel, som öfverlefver den fysiska kroppens död och utgör medvetandets bärare och uppenbarelseform på det astrala planet. Kallas på sanskrit *kârna rupa* eller begärkroppen, eftersom begäret hör hemma på detta plan. I den tidigare teosofiska litteraturen användes ordet

astralkropp äfven som namn på den s. k. eterkroppen, s. d. o.

Astralljus. Den osynliga region, som omgifver vår planet liksom alla andra glober och som utgör dess aura, s. d. o. Denna benämning användes icke i den nyare teosofiska litteraturen lika ofta som i den tidigare; man talar numera om astralplanet, s. d. o., och brukar stundom astralljuset såsom dettas synonym; men förut afsåg man tydligen med "astralljuset" såväl det astrala som det fysisk-eteriska och det mentala (akâsha) planets materie och egenskaper.

Astralplanet. Det plan, s. d. o., som ligger närmast öfver det fysiska, förnimbart endast för det klärvoajanta ögat och motsvarande människans astralkropp. På detta plan dväljes den mänskliga personligheten en tid efter döden (jfr kärna lôka). Vårt astralplan utgör i själfva verket vår planets astralkropp eller astrala aura.

Astralt väsensämne. Se Elementalriken.

Atlantider. Jättar, inbyggare på Atlantis.

Atlantis. En stor världsdel, som nästan helt och hållet sjunkit i (atlantiska) oceanens djup. Detta skedde för omkring 850,000 år sedan, men 11 à 12,000 ha förflutit sedan dess sista lämning, ön Atlantis (Poseidon), försvann i hafvets vågor. Se Platons dialog "Timaios". Atlantis var hemorten för den fjärde rotrasen, atlantiderna, de i

folksagorna och de heliga skrifterna omtalade jättarna. Se under Ras.

Âtma, âtman. (*Sa.*) ”Ande, själ, *själf*”. Den högsta Anden, den universella kristus-principen, alaya. Den 7:nde principen hos människan, som hör hemma på det nirvaniska planet, s. d. o. Samman med buddhi-manas bildar âtmâ den himmelska människan, reflexen af monaden, s. d. o., på anupâdaka planet; kallas därför ofta också monaden.

Atom. (*Or.*) ”Det som ej kan sönderdelas”. De yttersta beståndsdelarna af hvarje objektivet ting. Den moderna vetenskapen betraktar atomerna endast under deras materiella aspekt; enligt den ockulta läran däremot, som vet, att det i hela universum icke gifves något ”oorganiskt”, är hvar atom en trefaldighet af medvetande, lif och form. Likaså sysselsätter sig vetenskapen f. n. endast med de fysiska atomerna; den ockulta klärvoajansen har emellertid uppdagat, att det i vårt system gifves sju slag af uratomer, en art lör hvarje plan. När den fysiska (eteriska) uratomen, som på sitt eget plan är odelbar, sönderdelas i en ny ”fjärde dimension”, uppstå astrala atomer; när så den odelbara astrala uratomen sönderdelas i sina femte-dimensionsbeståndsdelar, uppstå mentala atomer o. s. v. Jfr under plan. *Permanent atom*, se under permanent.

Aum. Se Om.

Aura. (*Gr. och Lat.*) "Fläkt". En subtil atmosfär, som omgifver enhvar person eller föremål, af hvars egenskaper den är genomträngd. Den är synlig för klarsynta personer, och omkring en magnet, som är placerad i ett fullständigt mörkt rum, kunna många människor se den, utan att egentligen vara klärvoajanta, som ett svagt ljusskimmer, Hvilket är starkast vid polerna, Den mänskliga auran är af olika slag: den praniska eller hälso-auran, den astrala, den mentala o. s. v. Aura är i denna mening liktydig med "kropp".

Avatâra, avatar. (*Sa.*) "Nedstigning" (i köttet). Gudomlig inkarnation. En gud eller ett högtstående andligt väsen, som, ehuru fritaget från återfödelse, nedstigit på jorden för att frälsa, sina yngre bröder genom föredöme och lära. Sådana avatarer voro t, ex. Krishna, Buddha, Zoroaster, Jesus o. a,

Avîtchi, utt. avîtschi. (*Sa*) "Oafbrutet helvete". Ett tillstånd, icke ett ställe, af kval och pina, hvilker kan inträda såväl efter döden som redan på jorden. Det kallas oafbrutet och säges vara "det sista af de åtta helvetena", emedan den olycklige "dör och återfödes utan afbrott och utan kopp om frälsning" . . . tills han slutligen förintas (upplöses i sina beståndsdelar till kropp och själ), hvarefter anden för sin evolution går att invänta en ny "världs dag". Den svarte magikerns öde.

Axiom. (*Gr.*) Allmän och obestridlig grundsanning.

Begärelementalen. Det (astral)elementala väsensämne, s. d. o., som ingår i människans astralkropp och som befinnande sig i sin utveckling på den nedåtgående vägen söker vibrationer af så starkt och groft slag som möjligt; dessa erhåller den, när människan känner motsvarande sensationer, hvarför begärelementalen ofta framstår för oss som den i vårt eget inre befintliga ”fräst-aren till synd”.

Begärkroppen. Se Astralkroppen.

Bhagavad-gîtâ. (*Sa.*) ”Herrans Sång”. En episod i det stora hinduiska epos *Mahâbhârata* (Det stora kriget). Denna ”sång” utgör en dialog i 18 kapitel mellaa *Krishna* — körsvennen, det gudomliga Jaget — och ”hans mest älskade lärjunge”, fältherren *Arjuna*, *utt.* ardschúna — ”den hvite”, människan —, hvilken dialog innehåller den högsta etiska undervisning, som förekommer i hinduiska exoteriska skrifter. Den utgör ett samtal mellan mästaren och lärjungen, som beslutit afstå från alla jordiska förhoppningar och begär. Den berömde franske orientalisten Emile Burnouf, som utgifvit öfversättningar af Bhagavad-gîtâ, kallar densamma ”den skönaste bok, som någonsin utgått ur människohänder”.

Bhikku, bhikshu. (Sa.) "Tiggande lärjunge". Detta namn gafs åt de första efterföljarna af Gautama Buddha. Så kallas numera de buddhistiska tiggarmunkarna.

Bôdha. (Sa.) "Kunskap". Visdom, inre upplysning.

Bôdhi. (Sa.) "Intelligens". Förnuft, visdom.

Bôdhidharma. (Sa.) "Visdomsreligion".

Bôdhiträdet. "Kunskapens" träd. *Ficus religiosa* i botaniken. I 49 dagar mediterade Buddha under detta träd tills han uppnådde Buddhaskapet; där höll han också sin första predikan och där dog han. Afläggare af detsamma hafva spridts öfver hela den buddhistiska världen och planterats framför nästan hvarje berömdt tempel i Kina, Siarn, Ceylon och Tibet.

Bôdhisåttva. (Sa.) "Den, hvars väsen (*sattva*) har blifvit intelligens (*bôdhi*)". Den som ytterligare behöfver blott en inkarnation för att varda en fulländad Buddha.

Brahma. (Sa.) "Utvidgning" af *brih* "utvidga". Hinduernas benämning på det Absoluta, som hos vedantinerna kallas *Parabrahm*. Den ofattbara, eviga, oändliga, allt genomträngande principen, ur hvilken allt utgår och till hvilken allt återvänder. Brahma är neutrum, opersonligt och kallas Det. Bör skiljas från Brahmâ.

Brahmâ. (Sa.) Den skapande makten i universum, den manligt-kvinliga Gudomen, Logos, Ordet, den personliga Guden (eller de personliga Gudarna),

som framträder i manifestation vid hvarje manvantara för att åter upplösas, när pralaya inträder. Brahmâ är maskulinum och hallas i teologierna Han. Brahmâ är också en person i den hinduiska treenigheten, se Trimûrti.

Brahmâs Dag. En period af 2,160,000,000 år, under hvilken den gudomliga skaparen uppväcker; uppehåller och åter indrager sitt världsallt.

Brahmâs Natt. En period af samma längd som ”dagen”, hvarunder Brahmâ säges hafva fallit i sömn.

Brahmâs Ålder eller **Lif.** En verksamhetsperiod, som kallas Mahamanvântara eller Maha-Kalpa, bestående af 100 Brahmâs år och 100 upplösningsperioder af ett års längd. Se följ. Räknaði jordiska år utgör Brahmâs ålder 311,040,000,000,000 år.

Brahmâs Ar. En verksamhetsperiod af 360 Brahmâs dagar och samma antal nätter, utgörande 1,555,200,000,000 jordiska år.

Brahmîn eller **Brâhman.** (Sa.) En person tillhörande den högsta af Indiens fyra ursprungliga kaster: präst (Brahmâs afkomling).

Buddha. (Sa.) ”Den upplyste, uppvaknade”. Hedersnamn för den, som efter ett själförsakande och sanningssökande lif under flere inkarnationer slutligen genom inre upplysning vunnit en sann kunskap om allting, blifvit en fulländad Mästare.

Buddha, Gautama. Gautama eller Gôtarna Siddhârta (med hedersnamnet Buddha) af konungaslâkten Shâkya föddes år 621 f. Kr., uppnådde Buddhaskapet år 592 och inträdde i Nirvâna år 543 enligt den södra buddhismens annaler. Orientalisterna uppgifva andra årtal (född omkr. 557, död 477 f. Kr.). Gautama (*Sa*) betyder ”på jorden (*gâu*) den glorrikaste (*tama*);” han kallas också *Shâkyamuni* (*Sa.*) ”den barmhärtige och vise af Shâkya-slâkten”. Hans lära ligger till grund för den efter honom uppkallade *buddhaismen* eller buddhismen, och han var en af de härligaste människogestalter, världen skådat, en sann ”Guds Son”. Han har sedermera af sina bekännare, buddhisterne, gjorts till föremål för tillbedjan och dyrkas af dem som deras personlige frälsare. Sin lära sammanfattade han i följande gåthâ eller vers:

All synd försaka,
 All dygd förvärfva,
 Sitt eget hjärta rena —
 Sådan är Buddhas religion.

Buddhismen är den enda *absolut blodlösa* religionen, ity att den förbjuder allt tagande af lif, äfven djurens, och den är ännu i våra dagar den mest utbredda världsreligionen. Dess anhängare gå upp till 500 millioner. Bland de ”*buddhistiska evangelierna*” må nämnas:

1. *Tripítakas* (Sa.). ”De tre korgarna”, hvilka innehålla den buddhistiska kanon: 1) Lära» (*Uttā Pitaka*), 2) Regler och lagar för asketerna (*Vinaya Pitaka*), 3) Metafysiska och filosofiska afhandlingar (*Abhidamma Pitaka*),

2. *Dhammâpada* (Pali.). ”Dygdens väg”, som framställer den buddhistiska moralen, samt

3. *Lalita Vistara* (Sa.), som utgör en biografi öfver Buddha.

Buddhi. (Sa.) ”Förmåga af intelligens” till skillnad från *bôdhi*, som är ”intelligens”. Den sjätte principen hos människan, âtmâs bärare eller vehikel, Buddhi är kanalen, genom hvilken den högsta kunskap tillföres människosjälens (*manas*) från âtmâ. Buddhi är ögat, genom hvilket snillet betraktar den gudomliga skönheten. Buddhi kallas den ”andliga själen” eller också samman med âtmâ ”anden”; såsom kropp betraktad är buddhi det s. k. sällhetshöljet (*ânandamayakôsha*), i hvilket den invigde verkar på det buddhiska planet. Se under Monad.

Buddhiska höljet eller **kroppen.** Âtmas bärare eller vehikel på det buddhiska planet. Se föreg.

Buddhiska planet. Se Plan.

Chêlâ. (Sa.) Utt. tschêlâ, ”Barn”. En discipel eller lärjunge till en adept i ockultismen; bunden af vissa förpliktelser.

Chôhan. (*Tibet.*) Utt. tschôhan. "Herre" eller "Mästare"; Chef. Högststående andligt väsen, som icke är iklädt vår objektiva världsmaterie. *Dhyân-Chôhan*, "Dhyâniernas öfverhufvud". Dhyanierna äro likaledes höga andliga väsen af olika grader — ärkeänglar, änglar o. s. v. De omnämnas i Hemliga Lärnan i sammanhang med "skapelsen".

Christós. Se under Kristus.

Cirkeln. En symbol med många betydelser. Bland annat är \bigcirc tecknet för det absoluta Varat, det Eviga, Oändliga, som ej kan definieras utan är — intet (noll). Punkten i cirkeln \odot betecknar det första momentet i "skapelsen": den aspekt af Oändligheten, som ligger till grund för allt Lif, näml. medelpunkten, som är öfverallt och ingenstädes. Genom denna punkts rörelse (den absoluta Rörelsen, den stora Andningen) uppstå linien (tiden) och alla figurer (det manifesterade universum).

Clairaudience. (*Franska.*) Utt. klärådjangs. "Klarhörsel". Förmåga att höra oberoende af tid och rum. Se följ.

Clairvoyance. (*Franska.*) Utt. klärvoajangs. "Klarseende". Förmågan af varseblifning oberoende af tid och rum. Klärvoajansen öppnar för vår syn de högre planens världar; den är därför af olika slag. Med det s. k. sjätte sinnet menas den astrala klärvoajansen. Med hvarje rotras

utvecklas näml. ett sinne: med den första hörseln, den andra känseln, den tredje synen, den fjärde smaken, den femte lukten. Det sjätte sinnet skall som sagdt blifva den astrala klärvoajansen, det sjunde den mentala. Dessa sinnen ligga hos oss f. n. som outvecklade frön, ehuru många personer redan äro astralt klärvoajanta. Lärjungar i ockultism bringa emellertid under mästarens ledning dessa frön genom lämplig omvårdnad till mognad.

Clairvoyant. (*Franska.*) Utt. klärvoajant. En som har förmågan af clairvoyance.

Confucius. Den latinska formen för Kon-fu-tse, s. d. o.

Crux ansàta. (*Lat.*) "Öglekorset". En symbol för odödligheten. Öglan tecknas endera ofvanpå det egyptiska (hebreiska) *tau*: eller också på det ännu äldre egyptiska *tat*:

Cykel. (*Gr.*) *Kyklos* "krets". Hos de gamle en begränsad period af hvilken som hälst längd, som vänder tillbaka till en punkt, svarande mot utgångspunkten, men liggande högre än denna. Lifvet har då beskrifvit liksom en båge af utveckling, erfaring, manifestation o. s. v.

Dama. (*Sa.*) "Tämjande". Kontroll öfver handlingssättet. Jfr Shatsampatti.

Demiúrgos. (*Or.*) "Verkmästare, konstnär." Den högsta makten som uppbygger universum; ett

namn, användt af gnostikerna och motsvarande vårt *Logos*.

Demon est Deus inversus. (*Lat.*) ”Djävulen är Gud omvänd”. Ett kabbalistiskt axiom, som har afseende på det ondas såväl som det godas relativitet. Den kraft som skapar godt, skapar också ondt, beroende på verktyget, genom hvilket den arbetar. Utan kunskap om det onda — ingen kunskap om det goda. Därför är djävulen densamma som Gud, människans frälsare.

Dêva. (*Sa.*) ”Skinande”. Det hinduiska namnet för en gud eller dämon. En dêva är ett himmelskt väsen — hvarken godt, ondt eller indifferent. Dêvas bebo ”de tre världarna” — det astrala planet och det mentala med dess två underafdelningar. De särskiljas därför i trenne hufvudgrupper: (astrala) kâma-dêvas, rûpa-dêvas och arûpa-dêvas, hvilka äro de högste. Det gifves 33 grupper eller 330 millioner sådana väsen.

Devâkhân. (*Sa.*) ”Gudarnes boning eller land” en afdelning af det mentala planet. Det saliga, subjektiva tillståndet mellan tvänne jordelif, uti hvilket Jaget eller anden (Âtmâ-buddhi-manas) inträder efter sin skilsmässa från kâmarûpa och de lägre principernas upplösning på jorden. Den dêvakhanska perioden, hvars längd är be-

roende af individens Karma, kallas äfven himmel eller paradys.

Dhammâpada. (*Pali*). Buddhistisk helig skrift.

Se under Buddha, Gautama.

Dharma. (*Sa.*) "Lag, uppgift, plikt, dygd, religion". 1. Människa): fullgör sin egen dharma, då hon följer sitt samvetes röst: "en annans dharma är full af faror". 2. Dharma kallas också Buddhas lära.

Dhyân Chôhans. (*Sa.*) Utt. diân tschôhans. "Ljusets herrar". Så kallas de högsta gudarna, "ärkeänglarna" i romerska kyrkan. De gudomliga Intelligenser, som hafva öfverinseendet öfver världen.

Dhyâni. (*Sa.*) Andeväsen. Se under Chôhan.

Duad. Bildadt af lat. *duo* "två". Tvåhet, tvåfald. Användes om âtmâ-huddhi (också hallad *monaden* eller "enheten").

Dualism. Bildadt af lat. *duo* "två". "Tvåhetslära". Den filosofiska eller religiösa åsikt, att det gifves två grundväsen eller grundprinciper, godt och ondt, ande och materie. Den kristna teologien, som tror på ett evigt helvete och ett evigt paradys, är dualistisk. Ockultismens lära är däremot monistisk, s. d. o.

Dualist. En som hyllar dualismen.

Dubbelgångare, på tyska **Doppelgänger.** Namn på linga sharîra eller eterkroppen. Dubbelgångarn kan synas samtidigt med den fysiska

kroppen på annat ställe än denna och fullkomligt lik sin fysiska motbild — däraf namnet.

Dugpa. (*Tibet.*) ”Rödmössa”. En sekt i Tibet, ”Svarta magiker”, ockultister af den ”vänstra vägen”, som använda sin kunskap och sina krafter till själfviska ändamål.

Dvijâ. (*Sa.*) Utt. dvidschâ. ”Två gånger född”. Pånyttfödd. Användes fordorm endast om invigde brahminer. Nu för tiden kallas ”dvijâ” hvar och en brahmin, som undergått en viss ceremoni.

Dzjan. (*Tibet.*) Utt. dschjan. En förkortning af sanskritorden *Dhyan* och *Jnâna*, utt, dschnâna (”kunskap”), med betydelsen Visdom, gudomlig-kunskap. Sångerna i den Hemliga Läran äro hämtade ur Dzjan's Bok, ett urgammalt ockult manuskript,

Dämoner kallades förr både goda och onda andeväsen. Sokrates' dämon var hans högre jag.

Ego. (*Lat.*) ”Jag, själf”. Människans jagmedvetande, känslan af ”jag är jag”. Man skiljer i teosofien mellan det högre jaget, det gudomliga, det odödliga samt det lägre jaget, det jordiska och dödliga, Det förra kallas den sanna *individualiteten* (högre manas), det senare *personligheten* (lägre eller kâma-manas).

Elemental, artificiell. Hvarje tanke är en ”konstgjord elemental”, som uppkommer därigenom,

att den vibration i den mentala auran, som utgör tankens lifssida eller själ, skiljer sig från sin upphofsman, den mänskliga tänkaren, och ikläder sig en motsvarig form af elementalt väsensämne, s. d. o. Denna konstgjorda elemental är ett lefvande ting, som kan sändas att anstifta godt eller ondt, och dess lifslängd beror på styrkan af den ursprungliga tanken.

Elemental-essens. Elementalt väsensämne, s. d. o.

Elementarriken. Tre osynliga naturriken, som föregå mineralriket och genom hvilka lifsvågen på den nedåtgående bågen passerar, innan den når upp till stenriket. Två af dessa riken befinna sig på mentalplanet, det tredje på astralplanet. Materien, besjälad af Logos' lif, kallas i dessa riken *elementalt väsensämne* på de icke-atomiska underplanen och *monadiskt väsensämne* på de atomiska (högsta) underplanen. Man talar därför om mentalt väsensämne och menar därmed elementalt väsensämne på mentalplanet, d. v. s. tillhörande de två tidigare naturrikena; och om astralt väsensämne, hvarmed menas elementalt väsensämne, tillhörande det astrala elementalriket. Det elementala väsensämnet är lefvande, besjälad materie till skillnad från den astrala och mentala materien i allmänhet.

Elementalt väsensämne. Se föreg.

Elementarer. Så kallades i den tidigare teosofiska litteraturen aflidnas ”skal” och ”skuggor”, s. d. o.

- Emanation.** (*Lat.*) ”Utflöde”. Ockultismen förklarar ”skapelsen” som ett utflöde ur Logos, icke som ett uppstående af någonting ur intet, utan som ett ”förverkligande” af någonting, som finnes till såsom ”möjlighet”
- Esoterisk.** (*Gr.*) ”Hörande till det inre”. Så kallades hos Pythagoras de lärjungar af den ”inre kretsen”, dem mästaren mottog kos sig och inveg i det högre vetandet. Där af i allm. dold, hemlig. En dogms esoteriska betydelse är dess sanna, inre betydelse.
- Eter.** (*Gr.*) ”Det finaste, flyktiga af något”. Den inre sidan af det fysiska planet. Materien uppträder nämligen i sju tillstånd på hvarje plan; den fysiska materiens tillstånd äro: fast, flytande, gasformigt och fyra slag af eter. De gamlas *Aether* är likbetydande med *âkâsha*, s. d. o.
- Eterisk.** (*Gr.*) ”Fin, flyktig, luftig”. Se föreg.
- Eterkroppen.** Den grofva fysiska kroppens inre sida eller eteriska motbild, linga *sharîra*, dubbelgångaren, s. d. o. Kallades förr astralkroppen.
- Evolution.** (*Lat.*) ”Utveckling”. Utvecklingen af en högre form af lif ur en lägre. Genom *evolutionen* danas materien till ett värdigt redskap för anden; genom andens *involution* tager denna sitt redskap i besittning och gör det till sin tjänare.
- Ex nihilo nihil fit.** (*Lat.*) ”Af intet varder intet”. Latinskt ordspråk. Ett axiom för en ockultist.

Exoterisk. (*Gr.*) "Hörande till det yttre". Hos Pythagoras de till "den yttre kretsen" hörande lärjungar, som icke fingo inträde i mästarens boning och icke ännu kunde invigas i den hemliga kunskapen. Däraf i allm. offentlig, yttre, för alla tillgänglig. Exoterisk är dogmernas ordalydelse, som döljer den esoteriska betydelsen.

Fakîr. (*Arab.*) "Den fattige". En muselmansk botgörare i Indien, en mahommedansk "yôgi".

Fenomen. (*Gr.*) "Det som synes". Ett tings illusoriska yttre i motsats till dess inre väsen, *noumenon*, s. d. o.

Fohat. (*Tibet.*) Den skapande kraften i den kosmiska tanken på alla plan. I det objektiva universum är elektriciteten en af dess verksamhetsyttringar.

Gáutama, se Buddha.

Gelugpa. (*Tibet.*) "Gulmössa". Den högsta och mest ortodoxa buddhistiska sekten i Tibet, Motsats: *dugpa*.

Genier. (*Lat.*) Hos gnostikerna namn på Aeoner eller änglar, s. d. o.

Gnomer, se Naturandar.

Gnosis (*Gr.*) "Kunskap". Den tekniska term, som användes af religiöst-filosofiska skolor både före och under de första århundradena af den kristna tideräkningen, för att beteckna föremålet för

deras studium. Denna andliga och heliga Kunskap, hinduernas *guptâ vidyâ*, kunde ernås endast genom invigning i andliga Mysterier, af hvilka de ceremoniella "mysterierna" voro förebilder.

Gnostiker. (*Gr.*) De som undervisade i Gnosis, s. d. o. Gnostiker kallades i kristendomens första tider lärde, filosofer och ockultister, som lärde kristendomen som en mystisk filosofi, icke som simpel historia.

Guldåldern. De gamle delade lifscykeln i guld-, silfver-, brons- eller koppar- samt järnåldern. Guldåldern (1,728,000 år) var en tid af renhet, enkelhet och allmän lycka. För närvarande lefva vi i järnåldern, se Kali-yuga.

Guna. (*Sa.*) "Egenskap, dygd". *Triguna*, de tre grundegenskaperna *satva*, *rajas* och *tamas*. *Satva* eller rytms är mentalplanets, *rajas* eller rörlighet är astralplanets och *tamas* eller tröghet är det fysiska planets grundegenskap.

Guptâ Vidyâ. (*Sa.*) "Hemligt vetande". Esoterisk kunskap.

Guru. (*Sa.*) Andlig lärare.

Hades. (*Gr.*) "Det osynliga". Skuggornas land användes om *Kâma-lôka*, s. d. o.

Hathâ Yoga. (*Sa.*) Den lägre formen af *yôga*-praktik. En skola som sträfvar efter andlig

utveckling genom fysiska och psykiska träningsprocesser.

Hermafrodit. (*Gr.*) Tvåkönad, dubbelkönad, manlig-kvinlig. Namnet sammansatt af Hermes och Afrodite.

Hermes. (*Gr.*) Hos latinarne *Mercurius*, egypterna *Thoth*, inderna *Budha*. Gudarnes budbärare, Visdomens Gud. Hermes var också personifikationen af en stor skola egyptiska invigde, bvaraf den "hermetiska filosofien" (västerländsk, ockult visdom) fick sitt namn.

Hierofánt. (*Gr.*) "En som uttyder heliga ting". De högsta prästerna (adepterna) i antikens tempel, som invego i de slutliga stora Mysterierna, Skapelsemysterierna. Se under *Mysterier*.

Himmel. Se under *Dêvakhan*.

Homogen. (*Gr.*) "Af samma (*homós*) natur *génos*". Icke-sammansatt, odifferentierad, alltigenom densamma. Användes om materiens urtillstånd (*âkâsha*).

Hypnotism. (*Gr.*) Af *hypnos* "sömn". Ett namn gifvet af Dr. Braid åt olika processer, hvarvid en viljekraftig person försänker en svagare i en slags trance; den sistnämnde gör då hvad hälst hypnotisören *suggererar* honom till. Ockultisterna kalla detta *svart magi*, så vida det ej sker i godt ändamål. Det är en farlig konst både fysiskt och moraliskt, emedan den står i sammanhang med nervfluidet och de nerver som

kontrollera blodcirkulationen samt bringar den hypnotiserades moraliska person i hypnotisörens våld.

Hypostas. (*Gr.*) "Bottensats, väsende". En aspekt eller "person" i Treenigheten, s. d. o.

Illusion. *Lat.* "Skämt, synvilla". I ockultismen kallas allting begränsadt (såsom världsalltet och allt däruti) för illusion eller *mâyâ*.

Illuminerad. (*Lat.*) *Illuminatus* "upplyst". In-
vigd adept.

Incubus. (*Lat.*) "Liggande på". Astralt väsen, skugga, spöke e. d., som förorsakar "mara".

Individualitet. (*Lat.*) *Individuum* "något som ej kan delas". T teosofien en beteckning på det högre mänskliga jaget, det odödliga väsen, som reinkarnerar, d. v. s. gång efter annan ikläder sig en dödlig personlighet, s. d. o.

Initiation, Initiera. (*Lat.*) Invigning, inviga. Ordet bildadt af *initia* "de första grunderna eller basen" af en vetenskap. Termen kommer från. Mysterierna, där man sade, att prästen (hierofanten) "inveg" eller "initierade" kandidaten uti kunskaper som förut hållits hemliga för honom. Det gafs och gifves många grader af invigning (man räknar vanligtvis fyra stora initiationer på vägen till adeptskap), och kunskaper, som under en tidsperiod höra till invigningens område, kunna under en följande, då mänsklig-

heten nått en högre utveckling, blifva offentliga; så är t. ex. fallet med astronomin, som i våra dagar uti sin fysiska aspekt blifvit en exoterisk vetenskap. Invigningen är visst icke ett mekaniskt inlärande, utan en inre utveckling, i det själen mer och mer öppnar sig för det gudomliga ljuset.

Inkarnation. (*Lat.*) "Nedstigande i köttet (*in carnem*), förkroppsligande". Hvar människa är en inkarnation af ett andeväsen (hennes högre jag) eller en förkropppsling af det gudomliga förnuftet (*Logos*), således "ordet vordet kött", ehuru detta senare uttryck företrädesvis användes om avatârer, s. d. o.

Inkarnera. Inkarneras. (*Lat.*) Se föreg. Förkropppsliga, förkroppsligas.

Intuition. (*Lat.*) "Skådande". Förnuftets (högre manas') förmåga att *skåda* (känna) sanningen i sitt eget ljus, förrän det *är* sanningen. Aningom, känsla af sanningen.

Inviga, invigd, invigning. Se under Initiation.

Involution. (*Lat.*) "Inveckling". Inströmning. Se under Evolution. När en människa blifver vis, uppstår ingalunda hennes vishet ur intet (icke håller ur dumheten), utan det är Vidsomen, den andliga, gudomliga sidan af naturen, som *inströmmar* i hennes själ, i det hon bereder sig till ett tempel, värdigt dess emottagande,

Îshvara. (*Sa.*) "Suverän tillvaro". "Herren", Logos, den personliga guden; också den gudomliga anden i människan.

Isis. Egyptiska *Issa*, gudinnan, Jungfru-Moder, som föder Ra (solguden). Hennes tempel fanns i Sais och på hennes staty var skrifvet: "Jag är allt som är, som varit och som skall vara. Ingen dödlig har lyftat min slöja".

Isis-slöjan. Den slöja, som till följd af vår synd och okunnighet döljer för oss naturens hemligheter.

Jaget. Se under Ego.

Jaina korset. Utt. dschajna. En af de äldsta symboler hos alla folk; en bild af världsalltets uppkomst och af den esoteriska läran. Sattes på aflidna Invigdes bröst. Kallades äfven *Svastika*, det *Hermetiska korset* eller (hos germanerna) *Torshammaren*.

Jesus. *Gr. läsûs* af hebräiska Jêschûa, förkortadt af Jehôschûa, "den hvars hjälp Gud är, hjälpare, förlossare". Jesus af Nazareth, den invigde Mästaren af Esseernas Brödraskap, lefde och verkade antagligen omkring 500 år efter Buddha. I likhet med sina många föregångare, en Buddha, en Krishna, en Zarathustra, en Lao-tse m. fl., var han en af de ideellaste uppenbarelser af Gud i människan, och hans läror, som delvis äro tillfinnandes i "Nya Testamen-

tet”, innehålla den djupaste och renaste etik. Hans bekännare, de kristna, hafva emellertid glömt bort Mästarens bud och anropa i stället Jesus som sin personlige frälsare . . . Man kunde sammanfatta Jesu lära i följande vers:

I ären Guds söner,
Varen därför fullkomliga
Såsom eder himmelske fader fullkomlig är.

”Kristendomen” är i våra dagar näst buddhismen den mest utbredda världsreligionen och räknar omkring 300 mill. anhängare. De kristna evangelierna, som äro författade 3 à 4 hundra år efter de buddhistiska, utvisa en påfallande likhet med dessa. Detta är visst icke oförklarligt, om man betänker, att Stora Andars lif alltid måste äga en viss likhet, d. v. s. från början till slut vara prägladt af kärlek, visdom och sanning, och att de kristna evangelisterna otvifvelaktigt voro bekanta med de buddhistiska urkunderna, så att de vid nedskrifvandet af sina minnen eller det de hört af andra begagnade sig af den redan färdiga omklädnaden; detta så mycket mera som evangelierna (såväl de buddhistiska som de kristna) icke blott äro yttre historia, utan hufvudsakligast (psykologiskt taget) framställa själens inre utvecklingshistoria.

Jîva. (Sa.) Utt. dschîva, ”Lif”. Det universella lifvet, lifsoceanen. Begagnas stundom om monaden eller âtmâ-buddhi, då också kallad jîvâtma.

Järnåldern, se under Guldåldern och Kali-yuga.

Kabala eller **Kabbala**. (*Hebr.*) "Esoterisk tradition" af kibel (QBL) "emottaga". Urspr. Kaldéernas hemliga lära, som oskrifven fortplantas "från mun till öra". Sedermera de hebreiska rabbinernas hemliga visdom under medeltiden, nedskrifven i 13:de årh. af Moses de Leon . . . Kabbalistiska kallas också alla arbeten, som falla under den esoteriska kategorien.

Kali-yuga. (*Sa.*) "Den svarta tidsåldern". Järnåldern, i hvilken vi nu lefva och som tog sin början med Krishnas död (3,102 f. Kr.). Den har en längd af 432,000 år, och de första 5,000 åren togo sin ända i februari 1898. Kali-yuga utmärkes af materielt framåtskridande, men andligheten står lågt. Se under Guldåldern,

Kalpa. (*Sa.*) "Tidsperiod". Representerar vanligen en "dag" och en "natt" af Brahmås lif, alltså 4,320,000,000 år.

Kâma. (*Sa.*) "Önskan, begär, kärlek". I sin gudomliga aspekt den kraft, som kallar världen till uppenbaradt lif. Sedermera det brusande lifvet i materien, begärelse, lusta, lidelse. Den, 4:de principen, djursjälens hos människan, som samman med det jordbundna förståndet (lägre manas) bildar hennes personlighet eller "hjärnintelligensten". Jfr Kâmarûpa.

Kâmalôka. (Sa.) "Kâmas värld". Hades, skuggornas rike, den afdelning af astralplanet, där människans kâmarûpiska kvarlevor, hennes personlighet, efter Jagets ingång i dêvakhan irrar kring som en skugga eller ett skal, väntande på sin upplösning. Kâmalôka motsvarar äfven till en viss grad katolikernas "skärseld", ty när Jaget lämnar den fysiska kroppen, måste det på vägen till dêvakhan eller himmelen passera kâmalôka, d. v. s. afkasta och *renas* från sina passioner och begär.

Kâmarûpa. (Sa.) "Begärkroppen". Den af astral materie sammansatta form, i hvilken människans lägre jag (kâma-manas) efter döden tager sitt tillhåll. Denna forms lifslängd är beroende på styrkan af den aflidnes passioner. Se vidare Skal, Skugga.

Kârana-sharîra. (Sa.) "Orsakskropp". Se Kausalkroppen.

Karma. (Sa.) "Handling". Lagen för orsak och värkan. Harmoniens, den omutliga Rättvisans Lag. "Hvad människan sår, det skall hon ock uppskåra". En af teosofiens grundläror. Härlig i jämförelse med "nådaval" och "helvetesstraff". Namnet Karma användes äfven i konkret bemärkelse: 1) om de i det förgångna skapade orsaker, som bestämma ett gifvet närvarande (min Karma från föregående lif, som jag nu afarbetar) samt 2) om de följder hvarje handling,

ond eller god, naturnödvändigt bär med sig i det tillkommande (jag skapar mig nu min Karma för nästa lif). Den moderna teosofien adopterade det buddhistiska namnet "Karma" för att beteckna Rättfärdighetens Lag, emedan det allra bäst motsvarade det sanna begreppet. Jesus kallar Karma "Lagen" eller "Guds vilja", Guds verk" eller "Guds vägar" o. s. v. "Nemesis" är Karma endast i betydelsen af ond Karma. "Försyn" vore en för svag benämning, "Gud" en för sväfvande.

Kausalkroppen. (*Lat.*) "Orsakskroppen". Vårt individuella jags fina hölje på det högre mentala planet — vår odödliga kropp.

Klärvoajans. Se Clairvoyance.

Klärvoajant. Se Clairvoyant.

Kon-fu-tse eller **Confucius.** Kinesernas store lärare och lagstiftare, grundläggaren af *confucianismen*, Kinas förnämsta religion. Han föddes år 551 före Kristus och dog i sitt sjuttiotredje år. Han helgade hela sitt lif åt förkunnandet af den etiska sanningen; han lärde människorna, huru de skulle lefva för att varda visa och lyckliga: "skall jag lära eder, hvad visdom är?" frågade han. "Det är att, när du vet något, vidhålla att du vet det, och när du icke vet något, erkänna, att du icke vet det: detta är visdom" . . . "Hvad I viljen att människorna skola göra eder, det gören I ock dem" . . . Tack vare de

läror denne store och allvarlige ande uttalade, hafva kineserna utvecklat sig till ett af de mest laglydiga och sedliga folk på jorden. Barnens kärlek och aktning för föräldrar och förfäder är enligt dem grundvalen för all religion och all statskunskap.

Konstgjord Elemental. Se Elemental.

Kopparåldern. Längd: 864,000 år. Se Guldåldern och Yuga.

Kôsha. (Sa.) "Hölje." Det vedantiska namnet på människans olika kroppar.

Kosmos. (Gr.) Värdsalltet, universum eller blott ett solsystem.

Krishna. (Sa.) En gudomlig avarar, Vishnus åttonde inkarnation, som lefde omkr. 3,000 ålföre Kristus. Hinduernas "frälsare". På samma sätt som de kristna dyrka Jesus såsom Gud och som Sonen i Treenigheten, dyrka också hinduerna sin Krishna som Gud och. som personen Vishnu i Trimûrti, s. d. o. Jfr Bhagavad-Gîtâ.

Kristus. (Gr.) *Ghristós* "smord". Hedersnamn i den grekiska invigningen för den höga adept, som mottagit den sista smörjelsen och fullkomligt dött till sin gersonlighet, för att endast lefva som ett verktyg för den gudomliga Anden, äfven kallad "Kristusprincipen" (âtmâ eller âtmâ-huddhi). Jesus af Nazareth bär detta hedersnamn i de grekiska texterna.

Kshattriya. (*Sa.*) En person, hörande till den andra af Indiens fyra kaster; krigare.

Kropp. Se under Principer.

Lalita Vistara. (*Sa.*) Se under Buddha, Gautama.

Lanoo eller **Lanu.** (*Tibet.*) Lärjunge, detsamma som "chêlâ".

Lao-tse, (*Kines.*) En stor och helig Vis, som föregick Kon-fu-tse. Stiftare af *Taoismen*, en af Kinas 3 religioner (confucianismen, buddhismen och taoismen).

Lemurien. En mycket gammal kontinent, som nu ligger nedsänkt i hafvet. Den sträckte sig från Mozambique till Australien och Stilla Hafvet. Beboddes af den tredje rasen, se under Ras.

Linga Sharîra. (*Sa.*) Människans 2:dra princip, af grekerna benämnd *eidôlon*, se under Eterkroppen. I den hinduiska filosofien bar detta ord en vidsträcktare betydelse.

Logos. (*Gr.*) "Ord, tal, förnuft". Användes i teosofien i samma betydelse som i den alexandrina filosofien och i Johannes evangelium: Gud manifesterad, Ordet, Brahmâ, Ishvara. Hvert solsystem, hvart världsallt har sitt Logos, som är dess herre och härskare, dess skapare, upprätthållare och förstörare — dess "världssjäl" eller universella jag, hvaraf alla andra jag äro svaga reflexer. Emellertid talas dessutom om det universella trefaldiga Logos (det vedântiska

Sacchidânanda), som är det bortom all manifestation lefvande Självet eller Paramâtman (det högsta själfvet eller anden), uti hvilket alla individuella Logoi försjunka såsom droppar i hafvet ock hvilket ensamt ifrån evigket till evighet är närmare Parabrahmans — det Absolutas — outgrundliga mysterium än någon eller någonting annat. Hvarje individuelt Logos är likaledes treenigt (Fader, Son ock Helig Ande; Brakmâ, Vishnu ock Skiva o. s. v.) ock i förhållande till det universella Logos är det en "Guds Son", Ordet, som vardt kött i ock genom världens födelse ur det Evigas jungfruliga modersköte.

Lotus. (*Gr.*) Blomman kos åtskilliga vattenväxter. Egyptisk vattenslilja, näckros. En mycket ockult planta, helgad i Egypten, Indien ock annorstädes. Kallas "världsalltets barn, bärande sin moders afbild i sin barm". Det var en tid "då världen var en gyllene lotusblomma (*padmâ*)", säger allegorien. Se Heml. Läran, Del I, art. "Lotusblomman en världssymbol", sid. 438.

Lucifer. (*Lat.*) "Ljusbringaren". Planeten Venus, den klara "morgonstjärnan". Före Milton (eng. skald, skref "Det Förlorade Paradiset") användes Lucifer aldrig om djäfvulen. Kristus säger i Uppenbarelseboken: "Jag är . . . morgonens lysande stjärna" eller Lucifer.

Lägre jag. Kâma-manas, det personliga jaget; användes också i vidsträckt betydelse om de fyra lägre principerna. Se Ego.

Mager. Från *mag* eller *maha* (Sa.) ”stor”. Persiens invigde präster.

Magi. Härledning, se föreg. ”Den stora vetenskapen”. Magi är kunskapen om beröringen med och ledningen af öfverjordiska Makter (”Gudar”), äfvensom om styrandet af lägre sådana; en praktisk insikt om naturens dolda krafter, kända endast af de få, emedan de äro så svåra att ernå utan att den kämpande faller i synd mot naturen. Hvit magi är användandet af kunskapen i välgörande ändamål, svart magi är dess onda och fördärfliga bruk; en vanlig, lägre form af magi är den s. k. ceremoniella magien.

Magiker. En som besitter och brukar magisk kunskap. Kan vara hvit eller svart magiker. Se föreg.

Magnetism. En kraft i naturen och i människan. Den förra ger upphof till attraktion, polaritet o. s. v., den senare blir ”animal magnetism”, också kallad ”nervfluidum”, ”nervaura”, ”nerveter” m. m., emedan den är *fluidisk* och utdunstar ur kroppen som en aura eller som olika slags ljus.

Maha. (Sa.) En förstafvelse som betyder ”stor”: Mahamanvantara ”stor manvantara”.

Mahâ Buddhi. (Sa.) Mahat, s. d. o.

Mahat. (Sa.) "Den store". Det tredje Logos, den Helige Ande. Den först framträdande principen af universell intelligens och medvetande som väcker atomerna till lif och besjälår dem. Urbilden till *manas* hos människan och till *ahamkâra* eller känslan af "jag är jag" i i lägre manas.

Mahâtma. (Sa.) "Stor ande eller själ" Högt stående lefvande människor, som utvecklat sin andliga natur och totalt öfvervunnit den fysiska och kâmiska. Hinduerna kalla dem mahâtmer, buddhisterna arhater. Mästare, Bröder, adepter äro uttryck med liknande betydelse.

Makrokosmos (Gr.) "Den stora världen". Universum i motsats till Mikrokosmos, s. cl. o.

Mânas. (Sa.) "Sinne, tankesinne", på latin *mens*. Den femte principen hos människan, den "mänskliga själen", intelligensen, det tänkande, förnuf-tiga jaget, den individualiserande och reinkarnerande principen, kallad "anden" tillsammans med âtmâ-buddhi. Manas är tvåfaldigt: högre manas, *förnuftet*, det högre jaget skådar uppåt mot det eviga ursprunget, sanningens regioner, Anden; lägre manas, *förståndet* ("hjärn-intelligensen") drages mot kärna (lidelserna), tillsammans med hvilken det bildar den själfviska personligheten . . . Manas är den egentliga människan, och eftersom ordet härledes ur sanskrit-

roten *man* "tänka", utvisar detta, att de gamle betraktade *tänkandet* (förnuftet) såsom den egentliga mänskliga principen, den som höjde oss öfver djuren — så mycket mer som ur samma rot (man) alla indo-europeiska ord, som beteckna "man", "människa", "minne", "mena", äro härledda.

Mânasapútra. (*Sa.*) "Tankesinnets son, människosonen". Visdomssonen, det rena förnuftets stråle i människan, det högre jaget, det högre manas, den värkliga människan, den korsfäste frälsaren, ljuset som lyser i vår kropps mörker, människosonen som skall upphöjas. Mânasaputras äro människornas reinkarnerande jag, som inkarnerades i midten af tredje rotrasen.

Manifestation manifesterä, (*Lat.*) "Uppenbarelse, uppenbara".

Manômayakôsha. (*Sa.*) "Tankehöljet". Vedântisk benämning på såväl tanke- som astralkroppen.

Mantras. (*Sa.*) Verser ur Vedaböckerna, använda såsom besvärjelse- och trollformler. Orden äro ordnade på rytmiskt vis, så att de uppkalla, när de framsjungas, vissa vibrationer, som hafva bestämda verkningar till följd, Liknande trollsånger brukades hos finnarna (Kalevala, Kanteletar, Loitsurunot). Alla folk kände till ljudets makt. Såväl Väinämöinen som Orfeus kommo

”hela naturen att lyssna”, när de strängade sin lyra (kantele).

Manu. (Sa.) ”Tänkaren”. 1. Den store indiske lagstiftaren. 2. De sju (eller fjorton) Manuerna äro herrarna eller väktarna för rascyklerna o. s. v. i en Manvantara, människorasernas gudomliga urtyper.

Manvantara. (Sa.) ”Manu period” Hvarje verksamhetsperiod, som inträder efter och efterföljes af en *pralaya* eller hviloperiod. Manvantaran motsvarar dagen, pralayan natten. I den teosofiska litteraturen står uttrycket manvantara vanligen som synonym för sju runder s. d. o.

Mara. (Sa.) ”Det som dödar”. Frestaren, förstöraren, själens död. Ett namn på kärna. Måra frestade Buddha likson ”djäfvulen” Kristus. Jfr. Begärementalen.

Materialisation. Inom spiritismen det synliga framträdandet af de aflidnas andar, hvilka af det material, som bildas af de vid en séanee närvarandes magnetiska utdunstningar, skapa sig en tillfällig, objektivt synlig och vidrörbar kropp, lik den som bars af den aflidne. Teosoferna antaga dessa materialisationsfenomen, men förneka, att de alltid frambringas af de aflidnas *andar*. Det är ofta blott ”spöket” eller ”skuggan”, som uppträder, eller en naturande, som tager formen af de närvarandes tankar.

Se under Ande, Naturande, Skäl, Skugga, Kâma-Lôka, Kâmarûpa, Det gifves också andra slags materialisationsfenomen, såsom fördubbling, skapelse (när det osynliga eller tänkta göres objektivt — bör skiljas från suggestion), adepters och adeptlärjungars, hvilka vanligen handla på högre plan, tillfälliga objektiva framträdande m. m.

Mâyâ. (*Sa.*) "Illusion". Den kraft, som framkallar fenomenel tillvaro. I den hinduiska filosofien är allt Mahamâyâ utom den Enda Verkligheten, Gudomen, Parabrahm.

Mâyâvi Rupa. (*Sa.*) "Illusionskropp". Den form en adept eller en längre framskriden lärjunge i ockultism antager, när han tillfälligtvis gör sig synlig, materialiserar sig.

Mental. (*Lat.*) Af *mens* "tankesinne". Som har afseende på tanken eller tänkaren. Stundom tyst eller tänkt: en mental fråga,

Mentalkroppen. Det hölje, hvilket tänkaren, manas, har iklädt sig på det lägre mentala planet. Det inre organet för vårt logiska tänkande.

Mentalplanet. Det plan, s. d. o., som ligger närmast öfver det astrala. Dess tvänne underafdelningar äro: det högre eller arûpa planet, vårt högre, individuella jags hemvist, och det lägre eller rupa planet, den personliga tänkarens verksamhetsområde.

Mentalt väsensämne. Se Elementalriken.

Mikrokosmos. (*Gr.*) ”Den lilla världen”. En åter-
 spegling i miniatyr af hvilket som hälst kosmos,
 t. ex. människan i förhållande till solsystemet
 eller solsystemet i förhållande till ett världsallt
 o. s. v. Användes synnerligast om människan.

Môksha. (*Sa.*) ”Befrielse, frälsning”. Hinduernas
 benämning på Nirvâna, s. d. o.

Monad. (*Gr.*) ”Enhet”. Den enhet som är enhe-
 terna. Den ockulta filosofien är en storslagen
 panteism: både subjektiv (såsom Spinoza's),
 när man betraktar tingen ur den omanifesterade
 Verklighetens synpunkt, och objektiv (såsom
 Leibnitz' monadologi), när man utgår från den
 uppenbarade verkligheten. I förra fallet är allt
 utom Enheten en stor illusion, i det senare har
 allt (enheterna) en relativ verklighet, hvars vä-
 sensgrund är den enda Enheten. På uppfatt-
 ningen af denna Enhet i enheterna (Enhetens
 spegelbilder), af detta Enda Lif i alla lif, hvilat
 det rätta förståendet af den esoteriska filosofien.
 Hänförd till människan är monaden den ”Guds
 enfödde (af Fadern, det första Logos, enbart
 födde) son”, hvars hemvist är det anupadiska
 planet, s. d. o., och hvars spegelbild är âtmâ-
 buddhi-manas. Därför kallas också denna re-
 flex eller âtmâ eller âtmâbuddhi för monaden.

Monadisk essens, monadiskt väsensämne. Se
 Elementalriken.

Monism. Läran om ett enda urväsen. Den ockulta, läran är monistisk.

Moses. (*Hebr.*) ”Den (ur vattnet) uppdragne”. Den judiska religionens stiftare. Berömda äro lians ”Tio Guds bud”. Dessa såväl som hans inre läror voro af egyptisk härkomst, ty Moses var ursprungligen en egyptisk präst och invigd i de egyptiska mysterierna samt bar namnet Hotsarsiph, såsom Manetho (egyptisk präst, historie-skrifvare), Strabo (grekisk geograf) samt Gemens Alexandrinus (kristen kyrkofader) försäkra oss.

Mûlaprâkriti. (*Sa.*) ”Rotmaterie”. För-kosmisk Ursubstans, den aspekt af det absoluta, som ligger till grund för naturens alla *objektiva* plan. Gudomens slöja. Ett hinduiskt uttryck. Motsats Parabrahm, s. d. o.

Mumukshâ. (*Sa.*) ”Längtan efter frigörelse”. Hinduisk' benämning på det fjärde stadiet å reningens väg.

Mysterier. (*Lat.*) Bildadt af grekiska *myein* ”tillsluta” (ögon och läppar). Så kallades de vanligen dramatiska framställningar af tingens uppkomst, den mänskliga andens natur, dess fall i materien, dess förhållande till kroppen, metoderna för dess rening o. s. v., hvilka i de heliga Templen utfördes af hierofanterna till invigningskandidaternas fromma. Hvad där lärdes, måste hållas hemligt. De mest ockulta

voro de egyptiska mysterierna; Pythagoras, Plato, Moses, Jesus o. a. voro i dem invigda. Be grekiska mysterierna voro afbildningar af de egyptiska. Se nåder Initiation.

Mystik. Den filosofi, som behandlar det andliga och öfversinliga, som tränger bakom det fenomenella uti tingen för att utforska deras själ.

Mystiker. En som studerar mystik, s. d. o.

Människosonen. Se under Mânasaputra.

Mästare Se under Mahâtma.

Narjôl. (*Tibet.*) Utt. nardschôl. En helig; en adept.

Naturandar. Icke-mänskliga intelligenta väsenden i naturen af olika grader, lefvande på astralplanet. De kallas med många namn: älfvor, tomtar, troll, gnomer, sylfer, undiner, salamandrar m. m.

Naturriken. Enligt ockultismen gifves det sju naturriken: trenne elementalriken, s. d. o., mineralriket, växtriket, djurriket ock människosläktet.

Nekromantik. (*Gr.*) ”Besvärjelse af döda, andebesvärjelse”. Ett slags vänsterhand magi, som icke bör förblandas med den vanliga spiritismen. Iamblichus, Porphyrius och Theurgisterna afrådde från dess utöfvande. ”Låten de döde hvila i ro”, sade Jesus. 5 Mose bok, 18 kap. vv. 10—11: ”Att ingen ibland dig varder fun-

nen, som . . . är besvärj are, svartkonstig, tecken-tydare, eller den där någon dödan frågar”.

Neofyt. (*Gr.*) ”Novis”, Invigningskandidat, som måste genomgå allehanda prof (eld-, vatten-, luft- och jord-prof), innan han kunde invigas i Mysterierna.

Neoplatonism. ”Nyplatonism”. En eklektisk filosofisk skola som i andra årh. grundades af Ammonius Saccas i Alexandria. Han sökte förena Platans och Aristoteles' läror med orientalisk teosofi och därigenom motverka den *blinda* tro, som alltmer utbredde sig. Plotinus var den förnämste neoplatonikern.

Nirmânakâya. (*Sa.*) ”Ödmjukhetskropp”. Barmhärtighetens Mästare. Sådana fulländade invigde, som afstå från Nirvâna, s. d. o. för att bistå sina yngre bröder, människorna, och bidra till dessas frälsning genom att förmå dem att åtlyda den Goda Lagen och ingå på Rättfärdighetens Väg. De sägas hafva fullgjort den ”stora försakelsen”.

Nirvâna. (*Sa.*) ”Utslocknande”. Den buddhistiska benämningen på den sälla hvilan i Gud, Mòksha, Guds rike, det nirvanska eller åtmiska planet. Det betyder icke ”utslocknande” eller ”förintelse” af annat än det som är själfviskt, öfvergående och personligt hos människan; det är den högsta sällhet, Jagets försjunkande i All-Jaget (Logos), förenadt med

oinskränkt kunskap ock medvetande. Nirvâna-tillståndet kan uppnås af en adept redan under jordelifvet.

Nirvânî. (*Sa.*) En som uppnått Nirvâna.

Noûmenon. (*Gr.*) Ett tings sanna väsen till skillnad från dess illusoriska yttre, *phainómenon* (fenomen).

Noûs. (*Gr.*) En platonisk och gnostisk term för högre manas eller det tredje Logos. Lägre manas kallades *psyke*.

Objektiv. (*Lat.*) *Obiectus* "framkastad". Utanför iakttagaren, något, som är påtagligt för sinnena vare sig på det fysiska eller andra plan.

Ockult. (*Lat.*) *Occultus* "dold, hemlig". Hörande till högre plan, till världar osynliga för det normala fysiska ögat. Öfversinnlig.

Det **Ockulta Brödrskapet.** De invigdes Samfund. Kallas också den Stora Logen, det heliga Brödrskapet. Hit höra alla såväl synliga som osynliga Mästare och invigde adepter. Hjärtat af den *synliga* Logen befinner sig på andra sidan Himalaya, medan grenar däraf påträffas här och där i världen.

Ockulta fenomen. Så kallas de företeelser inom det ena eller andra området, som icke kunna förklaras på grund af de af den moderna vetenskapen kända naturlagarna, men som icke dess mindre äro "fullt naturliga" ur en högre kunskaps synpunkt; ty "underverk" gifvas ej.

Ockulta vetenskaper. Så benämnas de lägre grenar af ockultismen, s. d. o., hvilka kunna studeras skildt för sig såsom speciella vetenskaper. Hit höra astrologien, kiromantien, den ceremoniella magien, spiritismen, mediumismen o. s. v.

Ockultism. (*Lat.*) ”Det Doldas vetenskap.” Enligt härledningen *den* ofantliga del af den universella, allomfattande Vetenskapen, som undersöker allt det hvilket för den moderna vetenskapen är okänt (ockult), och således vidtager där denna slutar. Ockultismen är vetenskapen om de dolda planen i universum, okänd för de icke särskildt invigde. Madame Blavatsky definierade ockultismen såsom ”studiet af det gudomliga förnufts verksamhetssätt i naturen”. Studiet af ockultismen fordrar iakttagandet af vissa lefnadsregler, fordrar ett rent och osjälfviskt lif, om det icke skall urarta till svart magi; därför har den äfven definierats såsom livvets vetenskap eller konsten att lefva. Kallas på sanskrit *guptâ vidyâ*, af Paulus ”den hemliga Grads visdom” (I Kor. 2: 7), af de judiska rabbinerna *kabbâlâh*, af Jesus ”himmelrikets hemligheter”.

Ockultist. 1. En lärjunge i ockultism, s. d. o. Hos honom utvecklas småningom förmögenheter och krafter, hvilka hos genomsnittsmänniskan ligga latent, och han sättes genom dem i stånd att

framställa "ockulta fenomen". 2. En som studerar ockulta vetenskaper, s. d. o.

Om eller **Aum.** (*Sa.*) Utt. ång. Det heligaste af alla ord i Indien, sättes i början af Heliga Skrifter. Det är "en anropan, en välsignelse, ett bedjande och ett löfte". Symboliserar Treenigheten, de Tre i En.

Ordet. Se under Logos.

Orsakskroppen. Se Kausalkroppen.

Padmâ. (*Sa.*) Lotus, s. d. o.

Panteist. (*Gr.*) "Den som ser eller lär Gud i Naturen eller i allt". *Panteismen* eller läran om Guds identitet med världen anses ofta af folk tadelvärd. Men huru kan en filosof betrakta Gudomen såsom oändlig, allestädesnärvarande och evig, om icke Naturen (skapelsen) är en aspekt Däraf och om icke Den — Gudomen — uppfyller hvar atom i universum? Den ockulta filosofien är också den mest storslagna panteism, men den identifierar icke Gud med världen så att den skulle dyrka naturen såsom Gud. Det Absoluta är städse öfver och bortom hvarje manifestation, det uppenbarar sig aldrig, det är oförändradt i evighet, ty annars vore det icke det enda och oföränderliga. Men hvad är det då som i och genom "skapelsen" varder uppenbart? Detta är ett mysterium: Gudomen har tvänne aspekter: 1) den aldrig uppenbarade

oändligheten, cirkeln, nollan, samt 2) den öfverallt och ingenstädes befintliga medelpunkten, genom hvars rörelse världar komma till. Med andra ord: den absoluta hvilan och lifvet eller rörelsen, det absoluta medvetandet och det tänkande (skapande) Förnuftet, det universella Logos. Se under Cirkeln.

Para. (*Sa.*) Förstafvelse som betyder "bortom, öfver".

Parabrahm. (*Sa.*) "Bortom Brahma". Användes i teosofien liksom i den hinduiska filosofien (*vedânta*) 1) för att beteckna den Enda och Eviga Verklighet (Gudomen), som är oändligt höjd öfver alla de högsta föreställningar en människa kan göra sig om Gud (Brahma); samt 2) såsom benämning på ur-anden, Gudomens andliga aspekt, i motsats till *mûlaprâkriti*, ur-substansen. Parabrahm är i denna betydelse källan och ursprunget till allt medvetande och all intelligens uti hela skapelsen.

Paradis. (*Gr.* och *lat.*) "Främmande land". Härledes ur sanskritorden *para* "bortom" och *dêsha* "land". Har vanligen betydelsen "lustgård" och kan bland annat afse himmelen eller *dêvakhan*, s. d. o.

Pentakel. (*Gr.*) *Pente* "fem". Så kallas i allmänhet hvilken som helst geometrisk figur, som nyttjas som symbol. Pentakel kallas i synnerhet Salomos sigill, s. d. o.

Pentagrám. (*Gr.*) "Fem-(hörnad) figur". Alf Kors.

Den femuddade stjärnan: ★, en magisk symbol; upp- och nedvänd är den trolldomstecknet, men med spetsen uppåt symboliserar den bland annat den sanna människan, som med sitt förnuft (högre manas) behärskar de 4 lägre principerna.

Perisprit. En spiritistisk term, bildad af det grekiska *peri* "omkring" och det franska *esprit* "ande". "Omkring anden, andens hölje". Eterkroppens och astralkroppens spiritistiska benämning.

Permanent. (*Lat.*) "Bestående". De *permanenta atomerna* kallas de trenne lifsfrön på resp. det mentala, astrala och fysiska planet, hvilka sammanhållna af en sträng af buddhisk materie (sutrâtma) bilda det bestående underlaget för monadens manifestation på de tre lägre planen och den förmedlande länk, som öfverför den ena personlighetens arf till den andra under inkarnationernas lopp.

Personlighet. I teosofien benämning på den lägre aspekten af det mänskliga jaget, på *kâma-manas* eller på lägre manas tillsammans med de fyra lägre principerna. Att detta verkligen var den ursprungliga betydelsen af ordet person, kan ses af dess härledning. Det heter på latin *persôna* och är bildadt af orden *per* "genom" och *sonâre* "ljuda" samt betydde "mask, skråpuk". Personen är således den *mask*, genom hvilken

jaget (individualiteten) talar, den *roll* detta spelar för hvar gång det uppträder på lifvets skådebana.

Pitris. (*Sa.*) "Fader". Människosläktets stamfäder — synnerligast den första rasens (mån-pitris).

Plan. (*Lat.*) *Plânus* "slät, jämn". I teosofien benämning på de olika tillstånden hos substansen och medvetandet; de äro i vårt solsystem sju hufvudplan, hvar och ett deladt i sju underplan. I anseende till den grad af utveckling-människan under närvarande manvântara är bestämd att uppnå, äger hon att sysselsätta sig med och arbeta på fem plan i universum, nämligen det fysiska, det astrala, det mentala, det buddhiska eller sushuptiska samt det nirvânska eller âtmiska; de tre sistnämnda svara mot människans tre högre principer, det astrala är prânas och kärnas verksamhets-sfer, det fysiska är den fysiska kroppens och dubbelgångarens plan. De två högsta planen, âdi och anupâdaka, s. d. o., höra till vårt Logos' verksamhetsområden. Likasom människans sju principer, inneslutas dessa plan i hvarandra, genomtränga det ena det andra och äro i själfva verket blott spegelbilder, dem Logos kastar på tillvarons slöja. Ur materiell synpunkt åtskiljas de därigenom, att hvar plan har sina särskilda uratomer, hvilkas sammansättningar sedan bilda materien på de olika underplanen. Man brukar också numera tala om, att ett högre plan

alltid har en dimension mera än det närmast lägre. I motsats till vår tredimensionella värld skulle alltså astralplanet äga fyra rymddimensioner, det mentala fem o. s. v. Jfr under Atom.

Planetandar. Egentligen planeternas lagstiftare och anförare. Såsom vår jord har sin hierarki af jordiska planetandar af alla grader från den högsta till den lägsta, så har äfven hvarje annan himmelskropp. I ockultismen hänföres emellertid termen "planetande" vanligen endast till de sju högsta hierarkierna, svarande mot de kristna ärkeänglarna. Dessa hafva alla i länge sedan förflutna cykler genomgått det stadium af utveckling som motsvarar mänsklighetens på vår jord, som, varande tillsvidare blott i sin fjärde rund, ännu är för ung att hafva frambragt höga planetandar. Den högsta planetanden som härskar öfver en glob är i sanning den planetens "Personliga Gud" och långt verkligare är dess "öfvervakande försyn" än den moderna kyrkdomens själfmotsägande, oändliga, personliga Gudom.

Planetkedja. En serie af 7 klot på de tre lägre planen i den ordningsföljd evolutionen fordrar. De organiska varelserna utvecklas på dem efterhand under loppet af en planetcykel.

Plato eller **Platon.** Den största grekiska filosofen, Sokrates' lärjunge och Aristoteles' lärare. Född

år 429, död 347 f. Kr. Han lärde, att alla ting, som vi varseblifva med våra sinnen, endast äro öfvergående fenomen, medan däremot deras sanna väsen är den idé, som döljes bakom. Sin filosofi sammanfattade han i flere tiotal dialoger, skrifna med konstnärlig fulländning och lästa sedan dess under alla tider och af alla folk; det går genom dem som fläktar från en renare värld. I själfva värdet var "den gudomlige" Platon en invigd adept och medlem af det hemliga Brödraskapet. Midt i ett tidevarf af sedligt förfall uppträdde han som en dygdens och förnuftets apostel, förfäktande själens odödlighet och reinkarnationen. I dialogen "Timaios" anför han de egyptiska prästernas berättelse om en stor strid, hvilken för 9 tusen år sedan utkämpades på en ö Atlantis, sedermera försvunnen i hafvets djup. "Den stora striden" (hinduernas mahâbhârata) afsåg naturligtvis de "hvites" och "svartes" kamp på kontinenten Atlantis, s. cl. o., hvilken omtalas i den Hemliga Lärnan.

Poséidon. (*Gr.*) Den sista lämningen af den stora atlantiska kontinenten, se under Atlantis.

Prâkriti. (*Sa.*) Natur. Det hinduiska uttrycket för materien i motsats till *Pûrusha* "anden".

Pralâya. (*Sa.*) "Upplösning". En hviloperiod för en planet, ett solsystem, ett världsallt mellan tvänne perioder af verksamhet eller manvântara, s. d. o.

Prâna. (*Sa.*) "Lifsfläkt". Lifs kraften, lifvets ande.

Den i en form, t. ex. människokroppen individualiserade delen af all-lifvet (jîva). Den tredje principen hos människan. Vid kroppens död går den tillbaka till det kosmiska hafvet af lif.

Prânamayakôsha. (Sa.) "Lifshöljet". Vedantisk benämning på eterkroppen.

Pre-existens. (Lat.) "Föruttillvaro". En term, som betecknar själens tillvaro före födelsen i fysisk kropp. Vissa kyrkofäder, t. ex. Origenes, trodde på preexistensen. Våra dagars kristna kyrkor anse däremot, dels att själen går i arf från far till son, dels att en ny själ skapas för hvarje människa som födes.

Principer. (Lat.) *Princîpia* "de första hufvudgrunderna". De grundläggande elementen, på hvilka allt är uppbyggt. Vi hafva sju principiella aspekter af Logos' manifestation i vårt solsystem. Makrokosmiskt äro dessa de sju planen, s. d. o., mikrokosmiskt människans sju principer. Dessa senare äro följande: (7) *âtmâ*, (6) *buddhi*, (5) *manas*, (4) *kâma*, (3) *prâna*, (2) *linga sharîra* och (1) *sihûla sharîra* (se ordens särskilda förklaringar). Till sitt väsen är människan trefaldig eller enligt det paulinska beteckningssättet sammansatt af *ande*, *själ* och *kropp*. "Anden" är *âtmâ-buddhi-manas*, det högre jaget, det reinkarnerande väsendet, individualiteten (*manas*) med dess oändliga utvecklingsmöjlighet (*âtmâ-buddhi*). "Själen" är *kâ-*

ma-manas, det lägre jaget, den dödliga personligheten, som endast genom att uppgå i anden blifver odödlig. "Kroppen" är prâna, linga sharîra och sthûla sharîra, den förgängliga form, i hvilken anden framkallar en själ.

Prometeus. (*Gr.*) Det grekiska Logos. Vidsomsonen, han som genom att bringa till jorden den gudomliga elden (intelligens och själfmedvetande) begåfvade människan med förnuft. Till tack är han fastkedjad vid sinlighetens klippa.

Psyke. (*Gr.*) "Själ". I ockultismen det lägre jaget, kâma-manas.

Psykisk. Ett uttryck, som mycket obestämdt användes för att beteckna de förmögenheter, som ligga öfver de fysiska från de astrala uppåt. Det kunde inskränkas till förmögenheter, som utöfvas på de astrala och astro-mentala planen, se Psyke.

Punkten. Se under Cirkeln.

Purânas. (*Sa.*) "De gamla". Hinduiska mytologiska och allegoriska skrifter.

Pûrusha. (*Sa.*) "Ande, människa". Den himmelska människan eller Anden, också det hinduiska uttrycket för anden i motsats till *Prâkriti* "materien".

Putra. (*Sa.*) "Son".

Pythágoras. Den berömdaste af alla mystiska filosofer, född på Samos omkr. 586 f. Kr. Han reste öfver hela världen, studerade den hemliga vetenskapen i Egypten, Kaldeen och Indien, där han ännu i dag är känd under namnet Yava-

nâchârya utt. javanatschârja (den ioniske läraren). Återkommen till Europa grundlade han en skola i Kroton, som snart drog till sig studerande från alla civiliserade länder. Han lärde reinkarnationen, jordens lopp kring solen och var en af alla tiders största matematiker ("det pythagoreiska teoremet"). Han skapade ordet *filosof* "vishetsälskare" af *philein* "älska" och *sophia* "vishet".

Rahat. (Sa.) Se Arhat.

Râjâ. (Sa.) Utt. râdschâ. En prins eller konung i Indien.

Râja yoga. (Sa.) "Den kungliga föreningen". Det sanna systemet af ockult träning, som med hjälp af tanken utvecklar psykiska och andliga krafter och befrämjar den personliga människans *förening* med hennes högre, gudomliga jag. Motsats till Hatha-yôga.

Rajas. (Sa.) Utt. radschas. "Lidelse". Rörlighet, en af de tre grundegenskaperna. Se Guna.

Ras (Franska.) "Släkte". Sju rotraser följa efter hvarandra under människans evolution på vårt klot i närvarande rund, och vi befinna oss för tillfället i den femte. Rotraserna delas i under-raser, dessa i familjeraser o. s. v. Den första, månfärgade rotrasen uppträdde för mer än 300 millioner år sedan på vår jord enligt den Heml. Läran. Den var könlös och utan förstånd, och detsamma var fallet med den andra, hvita ra-

sen. Den tredje, gula rasen var i början hermafroditisk och delades sedan i två skilda kön; den bebodde kontinenten Lemurien; sedan dess äro 18 millioner år förflutna, I denna ras begåfvades människorna med förnuft (visdomssönnernas inkarnation). Den fjärde, rödgula och brunhvita rasen var den atlantiska, och den utvecklade en hög materiell civilisation jämsides med att andligheten gick tillbaka, hvilket hade till följd "den stora striden" mellan de goda och onda. Den femte, *ariska* rasen, som knappt är öfver en million år gammal, är vår närvarande. Hinduerna utgöra dennas första under-ras, europeerna dess femte; semiterna, judarna tillhöra en blandad sidogren. Flertalet af människosläktet — japanerna, kineserna och deras afläggare, mongolerna, malajerna, tibetan me, ungrarne, finnarna och eskimåerne — tillhör dock den sjunde underrasen af den fjärde rotrasen.

Reinkarnation. (*Lat.*) "Återförkroppsling, återfödelse". En af de de äldsta religiösa läror. En af teosofiens, likasåväl som af hinduismens och buddhismens, grundläror. Förkunnades såsom esoterisk lära under kristendomens första tider, men förbjöds och förbannades vid kyrkomötet i Konstantinopel år 538. Genom att iklädas den ena personligheten efter den andra utvecklas det individuella, odödliga jaget till en fullkomlig människa. Den enda lära, som förkla-

rar den metafysiska och moraliska orsaken till de tusen olika förhållandena i lifvet.

Religion. (*Lat.*) ”Förbindelse, förening”. 1. Den sedliga eller andliga (religiösa) föreningslänk, som sammanbinder ett antal människor; den enda sanna och universella religionen i denna betydelse är *Mänsklighetens Broderskap*, grundadt på mänsklighetens andliga enhet — Teosofiska Samfundets religion. 2. Den *unio mystica* eller det inre försjunkande, som för enar människan med hennes högre jag eller — Gud; i denna betydelse detsamma som *yoga*, s. d. o.

Rig Vêda. (*Sa.*) ”Lofsångernas Vêda”. Den äldst af Vêdaböckerna, bestående af 1,017 Sûtras eller hymner.

Rishi. (*Sa.*) ”Helig, vis”. Adept. En sådan, genom hvilken stora sanningar meddelas mänskligheten af högre stående intelligenser. Vêdaböckerna hafva uppkommit på det viset, likaså bibeln. Rishis äro ”inspirerade profeter”.

Rund. En kretsgång längs de sju kloten i en planetkedja, s. d. o.

Rûpa. (*Sa.*) ”Kropp”. Form. Det lägre mentalplanet kallas rupa planet. Jfr under Dêvakhan och Mentalplanet.

Sacchidânanda. (*Sa.*) Utt. satschidânanda. ”Varande-intelligens-sällhet”. I vedânta det trefaldiga universella Logos, s. d. o.

Salamandrar. Se Naturandar.

Salomos sigill. De två sammanflätade trianglarna, den sexuddiga stjärnan, också kallad pentakeln. En ockult symbol, kommen från Iran till Egypten, som bland annat afser andens fall i materien och världens uppkomst eller de sju principerna (medelpunkten, âtmâ, och dess sex höljen, uddarna). Kallas i Indien "Vishnus tecken". Ingår i T. S:s sigill.

Samâdhâna. (Sa.) "Uppmärksamhet, andakt". Jämvikt. Jfr Shatsampatti.

Samâdhi. (Sa.) *Samâdha.* "Själfbesittning". Ett tillstånd af djup betraktelse (ekstas), hvari adepten uppnår den högsta kunskap, som är tillgänglig för honom, medan han dväljes i kroppen. "Han blifver — *alltet*". Det högsta stadium af yoga.

Sat. (Sa.) Det absoluta Varat — mera abstrakt än tillvaron. Den enda Sanningen och Verkligheten, som *är*, men icke kan sägas vara till eller existera.

Satva. (Sa.) "Varande, sanning, fasthet". Rytmen af de tre grundegenskaperna, se Guna.

Satya. (Sa.) Den högsta Sanningen.

Satyân nâsti parô dharmah. (Sa.) "Det gifves ingen religion högre än sanningen". Teos. Samfundets valspråk.

Shâkya. (Sa.) Buddhas släktnamn.

Shâkyamûni. (Sa.) "Den vise af shâkya-släkten". Se Buddha.

Shama. (Sa.) "Sinnesro". Kontroll öfver tankarna. Jfr Shatsampatti.

- Sharîra.** (*Sa.*) "Kropp, hölje".
- Shatsampatti.** (*Sa.*) "Hundrafaldig lycka". De sex dygdena: shama, dama, uparati, titikshâ, shraddhâ, samâdhâna, s. d. o. Hinduisk benämning på det tredje stadiet å reningens väg.
- Shiva.** (*Sa.*) Förstöraren. Den tredje personen i den hinduiska Trimurti, s. d. o.
- Shraddhâ.** (*Sa.*) "Förtroende". Tro. Jfr Shatsampatti.
- Siare.** Clairvoyant, s. d. o.
- Siddhârtha.** (*Sa.*) "En som uppnått sitt mål". Gautama Buddhas namn.
- Siddhis.** (*Sa.*) "Fullkomlighetsattributer". Fenomenala krafter ernådda genom helighet af Yôgis.
- Silfveråldern.** Längd: 1,296,000 år. Se under Guldåldern och Yuga.
- Sju principer.** Se under principer.
- Själ.** Se under Principer. Ordet "själ" användes af olika författare i olika betydelser. An betecknas därmed "djursjälen" (kâma), än den "mänskliga själen" (manas), ja t. o. m. buddhi (den "andliga själen").
- Skal.** Så kallas aflidnes astrala lik, som ej längre äro skuggor, s. d. o., utan från hvilka allt besjälände lif redan flytt. Kunna det oakadt galvaniseras till lif vid spiritistiska séancer. Kallas ock spöken.
- Skandha** eller **skhanda.** (*Sa.*) "Knippen" eller grupper af egenskaper; allting som är begrän-

sadt; kan ej hänföras till det eviga och absoluta. I hvarje mänskligt lefvande väsen gifvas enligt buddhismen fem skandhas, de s. k. *Panca* (utt. p ntscha) *Skandhas*, hvilka äro: 1) *rûpa*, "form", 2) *vidâna* "förmimelse", 3) *sanjnâ* (utt. sandschnjâ) "medvetande" 4) *sanskâra* "handling", 5) *vidyâna* "kunskap". Dessa förenas vid människans födelse och utgöra hennes personlighet. När de uppnått sin mognad, begynna de skilja sig och försvagas, och döden inträder. Esoteriskt äro Skandhas sju.

Skapelse. Ockultisten vet att en skapelse ur intet är lika omöjlig som ett underverk. För honom är det latinska ordspråket *ex nihilo nihil fit* "af intet varder intet" ett axiom. Det härliga ordet "skapelse" har blifvit mycket missbrukadt af de kristna, Inga antika folk föreställde sig världens uppkomst på annat vis än som en emanation, s. d. o., ur ett varande, Gudomen. "Den andra skapelsen" är i den Heml. Läran namnet på Visdomssönernas inkarnation.

Skugga. Personer, som icke under lifvet frigjort sitt förstånd (*manas*) från lidelserna (*kâma*), lämna efter sig i *kâmalôka*, sedan de inträdt i *dêvakhan*, en halfmedveten och halfintelligent astral "skugga" af dem själfva.

Spiritism. (*Lat.*) *Spîritus* "ande". Så kallas i Europa läran om att umgånge med aflidnas andar för hvem som hälst och synnerligast för

mediumistiskt anlagda personer är möjlig; i Amerika (och England) kallas spiritismen "spiritualism".

Spiritist. En som hyllar spiritismen, s. d. o.

Spiritualism. 1. Se under Spiritism. 2. Teosofien är ren spiritualism, om härmed menas läran om den universella Andens inneboende i hvar minsta atom i hela universum.

Spöke. I allmänhet användt om alla möjliga "andepuppenbarelser" eller uppenbarelser från andra plan. "Spöken" kallas i teosofien de aflidnas kâmarûpiska kvarlefvor, se Skal.

Sthûla. (Sa.) "Grof, materiell". Fysisk.

Sthûla sharîra. (Sa.) "Den grofva kroppen". Människans fysiska, för det normala ögat synliga kropp.

Stor Ande eller **Själ.** Mahâtma, s. d. o.

Substâns. (Lat.) "Det som är under". Användes vanligen i betydelsen "materie", synnerligast sådan på högre plan än det fysiska. Borde egentligen beteckna underlaget för manifesterad materie eller materiens väsen — buddhisternas *svabhâvat* (Sa.) "själf-(sya) existerande (bhâvat)".

Súccuba, Succubus. (Lat.) "Liggande under". Astralt väsen, vanligen elementar', s. d. o., förorsakande nattlig "mara".

Södra. (Sa.) En person tillhörande den fjärde eller lägsta af Indiens fyra kaster: jordbrukare.

Sûrya. (*Sa.*) Solen. En hypostas i den vediska treenigheten. Se Trimurti.

Sutrâtmâ. (*Sa.*) ”Trådsjälvet”. Namn på den bestående och reinkarnerande monaden âtmâ-buddhi-manas, det individuella Jaget, på hvilket personligheterna uppträdas som pärlor på en . tråd. Också ett namn på den fina tråd af buddhisk materie, som sammanhåller de s. k. permanenta atomerna, s. d. o.

Svabhâvat. (*Sa.*) Se under Substans.

Svarga. (*Sa.*) ”Himmel” Jfr Dêvakhan.

Svastikan. (*Sa.*) Se Jaina-korset.

Sylfer. Det rosenkruziska namnet för luftandarna. Se Naturandar.

Symbol. (*Gr.* och *lat.*) ”Sinnebild”. Ringen t. ex., som betecknar evigheten, är en symbol. De högsta idéer kunna uttryckas endast medels symboler. I det tidigaste skriftsättet funnos inga bokstäfver, utan sinnebildliga tecken stodo för hela tankar eller satser. Ännu i denna dag är det kinesiska alfabetet med sina tusental bokstäfver i själfva verket en samling symboler.

Sällhetshöljet eller **kroppen.** Se Buddhiska kroppen.

Tamas. (*Sa.*) ”Mörker, okunnighet”. Tröghet, en af de tre grundegenskaperna. Se Guna.

Tanhâ. (*Pali.*) Törsten efter lif. Begär efter tillvaro på denna jord, hvilket orsakar återfödelse eller reinkarnation, säger buddhismen.

- Tankar** äro ting. Se Elemental, artificiell.
- Tankekroppen.** Se Mentalkroppen.
- Tankeplanet.** Se Mentalplanet.
- Tao.** (*Kines.*) "Vägen". Namnet på Lao-tse's filosofi. Tao är det kinesiska Nirvâna. Tao är också Världsanden.
- Tat.** (*Sa.*) "Det". Det vedantiska namnet på den absoluta Gudomen, som är allt i allom. I teosofiska böcker förekommer uttrycket *Tat tvam asi* "Du är Det".
- Tat.** (*Egypt.*) En egyptisk kors-symbol: +, betecknande de två principerna i skapelsen: den manliga (lodräta) och den kvinliga (horinsontala). Men all tillvaro är lidande; därför är korset också lidandets symbol.
- Tau.** (*Hebr.*) Den hebreiska bokstafven t: **T**. En korssymbol, vanligen tecknad som crux ansata, s. d. o., hvilken förekommit hos alla forntida folk. Påträffas såväl på indiska som egyptiska och mexikanska minnesmärken, grottor, tempel o. cl. Betecknade odödligheten.
- Teosof.** (*Gr.*) Vanligen en som studerar teosofi, s. d. o. Egentligen en gudavis människa. "Teosof är den som teosofi gör".
- Teosofi.** (*Gr.*) *Theo-Sophia* "gudavisdome, gudomligvisdom". Vidsoms-Religion. Underlaget för alla religioner och filosofier i världen. Alla stora andar, alla få utvalda, hafva förkunnat visdomsreligionen i dess olika aspekter. De hafva

icke blott predikat, de hafva också lefvat. Visdom är kunskap och lif, sanning och kärlek. Teosofien ur praktisk synpunkt är gudomlig sedelära. Namnet ”teosofi” är ungefärligen så gammalt som vår tideräkning; Paulus talar om ”den hemliga guds visdom (teosofia)”; det användes af Ammonius Saccas och neoplatonikerna i tredje årh. e. Kr., s. d. o. Jakob Böhme (född 1575, död 1624), den tyske siaren och djupe filosofen, kallade sig den ”tevtoniske teosofien”. Definitioner af ordet, som påträffas i konversationslexika, äro grundade på okunnighet och religiösa fördomar.

Teosofiska Samfundet. Det grundades i New-York i Förenta Staterna, Amerika, den 17 November 1875 af madame H. P. Blavatsky, öfverste H. S. Olcott, domaren William Q. Judge (utt. dschödsch) och andra. Dess uppgifter, som ursprungligen gingo ut på ett vetenskapligt studium af psykiska och s. k. spiritistiska fenomen, formulerades sedermera sålunda: 1) Att bilda en kärna af ett mänsklighetens allmänna broderskap utan hänseende till trosbekännelse, kön, samhällsställning, nationalitet eller färg, 2) Att idka och befrämja ett jämförande studium af vetenskap, filosofi och religion, samt 3) Att utforska ännu okända naturlagar och människans dolda, andliga krafter. Den teosofiska rörelsen har numera spridt sig öfver

hela jorden; medlemmar af Teosofiska Samfundet finnas i alla länder.

Titikshâ. (*Sa.*) ”Tålomod”. Uthållighet, Jfr Shatsampatti.

Torshammare. Ett vapen hos de gamla germanerna, som hade form af svastikan, s. d. o.

Treenigheten. Logos trenne hypostaser eller personer, som äro ”de tre i en”: Viljan, Kärleken och Kunskapen eller Viljan, Visdomen och Verksamheten, också kallade det första, andra och tredje Logos eller Fader, Son och Helig Ande m. m. Denna ursprungliga treenighet hos vårt solsystems Logos har gifvet upphof till den kristna kyrkans konkreta och materialistiska trepersonliga *absoluta* gudom. Hinduernas treenighet är Trimûrti, s. d. o. Vidare må läsas i Heml. Läran, Del. 1. Se följ.

Triâd. (*Gr.*) ”Trehet”. Den mänskliga treenigheten âtmâ-buddhi-manas, också kallad monaden (enheten) eller anden.

Triguna. (*Sa.*) ”De tre grundegenskaperna”. Se Guna,

Trimûrti. (*Sa.*) ”Tre ansikten” eller ”trefaldig form” — den hinduiska treenigheten. Uti Veda äro de Agni (eldguden), Vâyû (luftguden) och Sûrya (solen), i det moderna hinduiska panteon Brahmâ, skaparen, Vishnu, uppehållaren, och Shiva, förstöraren.

Tripítakas. Se Buddha, Gautama,

Underverk. Det gifves inga underverk. Se Okulta fenomen.

Undiner. (*Lat.*) *Unda* "bölja". Vattennymfer och andar. Se Naturandar.

"Universella broderskapet och Teosofiska Samfundet" är namnet på en organisation, som icke bör sammanblandas med Teosofiska Samfundet. Den stiftades den 18 februari 1898 i Chicago, Nord-Amerika, af Mrs Katherine A. Tingley och en mängd till kongress samlade medlemmar af de nationella teosofiska samfund, som år 1895 bildats af personer, hvilka då utträdde ur Teosofiska Samfundet och slöto sig till W. Q. Judge, tagande parti emot Annie Besant. Åtskilliga medlemmar af nyssnämnda nationella Samfund gillade emellertid icke Universella Broderskapets föreslagna statuter, enligt hvilka högsta ledningen på lifstid öfverlämnades åt Mrs Tingley, utan bibehöllo sina gamla nationella förbund.

Universum. (*Lat.*) "Alltet, det hela". Världsalltet eller ett världsallt.

Upâdhi. (*Sa.*) Bärare, vehikel, underlag för någonting som är mindre materielt än bäraren. Kroppen är själens upâdhi, själen är andens, etern är ljusets o. s. v.

Upânishad. (*Sa.*) Öfversättes "esoterisk lära". Upanishaderna äro mystiska tolkningar och kommentarier till Vedaböckerna.

Upáрати. (*Sa.*) "Lugnblijfvende". Fördragsamhet.
Jfr Shatsampatti.

Uratom. Se Atom.

Utta Pitaka, se under Buddha, Gautama.

Vâhan. (*Sa.*) "Bärare". Vehikel, Upâdhi, s. d. o.

Vairâgya. (*Sa.*) "Likgiltighet" för det överkliga.
Hinduisk benämning på det andra stadiet på reningens väg.

Vaisya. (*Sa.*) En person tillhörande den tredje af Indiens fyra kaster: köpman.

Vampyrer. Blodsugande elementarer, s. d. o.

Vâyü. (*Sa.*) "Vind". Luftens gudom. En hypostas i den vediska treenigheten, se Trimurti.

Vêda eller **Vêdaböckerna.** (*Sa.*) "Vetskap, gudomlig kunskap". Hinduernas heliga skrifter, deras "uppenbarelse". De äldsta och heligaste af alla sanskrit-verk. De äro tre: Rig-Vêda, Yajur-Vêda (utt. jadschur) och Sâma-Vêda, samt en fjärde, jämförelsevis modern del: Athârva-vêda. De bestå af mantras, s. d. o., samlade under namn af Sânhita, samt af afhandlingar på prosa, kallade Brâhmanas. Orientalisterna vilja icke medgifva dem en ålder utöfver femtusen år, men teosoferna och hinduerna själfva påstå, att de äro ofantligt mycket äldre ("åtminstone 25,000 år").

Vedânta. (*Sa.*) "Vêdas ände", cl. ä. "kunskapens slutmål". Ett mystiskt filosofiskt system, grund-

lagdt af Vyâsa (som säges hafva lefvat 1,300 år f. Kr.), utveckladt af den store Shankarâchârya (utt. Schankaratschârja) och försedt med kommentarier af många generationers vise. Det utgör den esoteriska förklaringen af Upanishaderna.

Vehikel. (*Lat.*) "Bärare", se Upâdhi.

Vidyâ. (*Sa.*) "Kunskap". *Guptâ Vidyâ* "hemlig kunskap".

Vijnânamayakôsha. (*Sa.*) Utt. vidschnjâna — "Kunskapshöljet". Vedântisk benämning på orsakskroppen.

Vinaya Pitaka, se under Buddha, Gautama.

Visdomsreligion. Se Teosofi.

Visdomssonen. Se under Mânasaputra.

Visdomssönernas inkarnation. Den akt, hvarigenoni människorna i den tredje rotrasen begåfvades med förnuft; längre hunna varelser — "visdomssönerna" — förkroppsligade sig i de förnuftslösa "människorna" för att "återlösa" dem och påskynda såväl deras som sin egen utveckling. Denna "visdomssönernas inkarnation" är förbunden med myten om "änglarnas fall", och den kallas också i den Heml. Läran den "andra skapelsen". Jfr under Ras.

Vishnu. (*Sa.*) *Vish* "genomtränga". Den andra personen i Trimûrti, s. d. o.

Vivêka. (*Sa.*) "Urskiljning". Skiljandet mellan

det verkliga och det överkliga. Hinduisk benämning på det första stadiet på reningens väg.

Yôga. (*Sa.*) "Förening". 1) En af Indiens sex filosofiska skolor eller Dárshanas, grundad af Patánjali, utt. Patándschali (omkr. 700 f. Kr.). 2) Människans förening med hennes högre Jag — Gud, Alltet, Átmâ — genom meditation, hängifvenhet eller handling; därvid uppnås andlig frigörelse, psykiska och andliga krafter erhållas, en klar och korrekt insikt uti eviga sanningar vinnes genom ekstatiske visioner. Yôga ("religions")praktik är sålunda den högsta, gudomliga sedlighet — praktisk teosofi. Det gifves tvänne former af yoga: râja yôga (den högre) och hathâ yoga (den lägre), s. d. o.

Yogi eller **Yogin.** (*Sa.*) En som studerar yoga.

Yuga. (*Sa.*) 1) En period eller tidscykel i allmänhet. 2) Yuger kallas vanligen de fyra "åldrarna": *krita* eller *satya yuga* "guldåldern", *trêtâ yuga* "silfveråldern", *dvâpara yuga* "koppar-" eller "bronsåldern" samt *kali yuga* "járnåldern".

Zarathústra (*Zend*) eller **Zoroaster.** (*Gr.*) Den store laggifvaren och grundläggaren af den religion, som än kallas magemas eller persernas religion, än madzeism, elddyrkan, soldyrkan eller zoroastrianism. Zoroaster är egentligen ett ge-

neriskt namn, betydande ”guldstjärnan”, som har afseende på en hel generation — fjorton stycken — Vise män. Tiden för den sistes uppträdande är icke med noggrannhet känd: han anses vanligen hafva lefvat 6 à 800 år f. Kr., men Bunsen placerar honom 3 tusen år f. Kr., och Aristoteles uppger 6,000 år före Platos dagar. Dessa Visers läror, och isynnerhet den siste *gudomlige* Zoroasters, spredo sig från Baktrien till mederna, och under namn af magism i Kaldéen utöfvade de stort inflytande på de mystiska lärdomarna i den mosaiska religionen; sedermera har den kulminerat i den nu rådande persernas religion. Det är ett intressant faktum, att denna gamla lära visar i många afseenden stor likhet med de fordna germanernas mytologi. Persernas heliga böcker äro samlade under titeln *Zend Avesta* ”utläggning af lagen”. Likasom alla folks heliga böcker innehålla de de skönaste etiska läror vid sidan af metafysiska och symboliska framställningar, som fordra ”nycklar” för att rätt begripas.

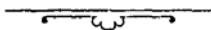
Zend Avesta. Se under Zarathustra.

Zoroaster. (*Gr.*) Se Zarathustra.

Änglar. Den kristna benämningen på höga andeväsen och skapande makter, se Chôhan — eller på Mästare och deras lärjungar (*chêlas*), hvilka handla på det devakhanska eller astrala planet

och stundom vid behof göra sig synliga i den fysiska världen, se Mayâvi rûpa och Materialisation.

Ärkeänglar. Kristen benämning på de högsta skapande makterna, elohim, dhyân-chohâner, s. d. o.

Pris: 1 Krona

